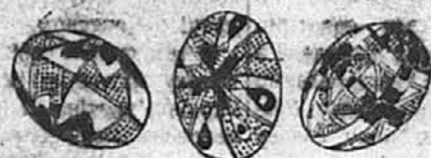
СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 85, ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, субота, 12-го квітня 1947. | No. 85. JERSEY CITY and NEW YORK, Saturday, April 12, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ — П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

М. Грушевський.

КРАШАНОЧКА

Занесемо червону крашаночку й положимо на могилі, де спить наша мати. У важкій домовині з грубих плах, скованих залізом сибірським, під мягкою верствою землі, насипаної синами - виродками, що засипали й забули матір, відкаснулися від неї.

Спить вона, спить, серед загального відродження весни. Правда, що й весна не красна, не весела. Але пускає дерево, не вважає на холод і туман, певне ясних, веселих днів у будуччині.

І на нашій могилі проростає травиця, як привіт поколінь, небіжчиків — нам, їх наступникам, заповіт вічного обновлення, невмірущого життя. Положимо на тій зеленій травиці нашу крашанку - символ відродження, привіт воскресення.

Чи воскреснеш, мамо?

∴

Чи любови й праці наших поколінь пощастить зрівноважити те, що занедбали, упустили старші? Чи шкода, заподіяна віками упадку, малодушности, дезертирства, може бути ще вирівнана, надолужена, чи тому втраченому не буде вже вороття на віки? Чи „срамотняя давняя година" — гей, навіть і недавня, бо тягнеться вона й досі, та година національної деморалізації, ренегатства — чи забудеться вона, загладжена святим запалом і поривом новіших поколінь? Чи оживе слава наша, слава України — слава безграничної саможертви за волю і людські права свого народу?

Чи надбання віків українського життя — все духовне багатство українського народу мало б зостатися без наслідків, без хазяїна? „Наша пісня, наша дума", безграничне море народнього артизму, і в пісні й в мелодії, у творах словесних і творах артистичних, сумні зітхання кобзарів і гарячі пориви гніву й запалів творів українського відродження, вся історія народніх страждань і поривів до правди й волі, все до найдорожчої скарбниці цього життя — українського слова — чи, все те має зістатися завмерлою вимороченою спадщиною, поживою антикварій і археологів, охоронене по полицях бібліотек, в ринах музеїв?

Єсть дереву надія, співає старозавітній пророк... хоч і засохне стовбур його і завмре на землі корень його, але від вогкого подиху вітру, від оживляючої роси відродить воно силу свою й відновиться, як новопосаджене.

Чи великий народ, що на кожнім кроці свого життя положив печать невмірущих своїх сил, свого творчого духа, своєї невичерпаної сили — мав би вичерпатися тепер, саме тепер, коли розпадається його домовина, коли весняне життя стукає в її віко?

Ей, мабуть ні!

Чи життя й запал, які чуємо в наших грудях, не маленькі тільки іскорки великого вогню, що тліє під попілом у грудях народу? Чи бурхливі часи, в яких живемо, кінець кінцем не роздмухають його?

Ей, роздмухають мабуть!

Воскреснеш, мамо!

(Передрук у „Свободі" (з 23. травня 1907 р.) з київської „Ради".)

Ударте Дзвони, Великодні Дзвони!

Ударте, дзвони, великодні дзвони,
Хай піде голос у далекий світ:
Хай знають всі язики — мільйони,
Що тілом став пророчий заповіт.

Вже Правди Князь, що жертвував собою
Щоб царство мала Правда на Землі,
У прах Він кинув Смерть в грізнім двобою,
Розпалася держава злоби й Тьми.

Хто має вуха, хай уважно слуха,
Що нам голосить благовість важна:
Упала Смерть, а міць живого Духа
Опромінить грядучі времена.

Хто має очі, хай глядить уперто,
Як захитався стан ворожих лав, —
Хай з нас ніхто не убоїться Смерти,
Бо з нами Той, хто Смертю Смерть поправ.

Юра Шкрумеляк

ДОПОМОЖІТЬ!

В першу неділю після першої весняної повні люди святкують радісне свято Христового Воскресіння. Як земля скупається в цілющих проміннях життедайного сонця і природа починає пробуджуватись із зимового сну, як пташки починають співати радісних пісень і земля вкривається пестро-барвним килимом трав і цвітів, люди обходять Великий День радости.

Але не має радості там, де є руїна і смерть, недоля і переслідування, де немає правди. Погляньте на цей образ. Пригляньтеся цим руїнам, вдивіться в обличчя цеї шарпаної вітрами долі безталанної матері, до якої простягають руки голодні і босі діти і в цьому образі ви пізнаєте її, найбільшу страдальницю світа, країну наших батьків — Україну.

Українськими землями пронеслася грізним буревієм найжорстокіша в історії війна. В її пожежах зникли цілі місцевості, а в кривавій різні наложили головами мільйони українців. Ті, що залишились при житті, зазнали і дальше зазнають найбільших терпінь. Сьогодні в Україні — згідно з повідомленнями закордонних кореспондентів — не можна пройти одної вулиці, щоб не побачити руїни будинків, або не зустріти военного інваліда. Сотками тисяч нових знаних і незнаних могил вкрилася многострадальна українська земля під час тих апокаліптичних днів війни. Ними вона вкривається і сьогодні. Сплюндрована війною, збезчещена і ограблена ворогами, згорйована віковою неволею, а проте, дужа і непохитна стоїть вона серед руїн, не маючи ані сили, ані засобів оборонити босих і голодних знедолених діток своїх. Одні безпомічно простягають до неї руки, а інших люто прогнано з власних руїн, за які ще ведеться останній, героїчний і криваний бій.

Цей образ надіслано в привіт американським українцям від їх братів з Европи. Над ним було написане одне тільки слово: ДОПОМОЖІТЬ!

Ми вибрали цей образ до нашого великоднього числа. Бо тоді, як у наших церквах радісно гратимуть воскресну пісню великодні дзвони, в країні наших батьків лунатимуть стріли боротьби на життя і смерть; як ми згадуватимемо Христове Воскресіння, наші брати в Европі переживатимуть всі терпіння Голгофти; як ми радітимемо святом і своїми надбаннями, наші брати плакатимуть на руїнах; як ми сидітимемо при багатих столах, наші брати шукатимуть окрушинок, щоб обдурити голод; як ми складатимемо надійні плани на майбутнє, наші брати з острахом дожидатимуть непевного завтрішнього дня.

В цей Великий День загальної радості ми пригадуємо найбільший смуток наших братів. Бо наша радість була б ще більшим знущанням над нашими братами, якщоб ми в цей день забули про їх горе. Наша воскресна пісня була б богохульством, якщоб ми в цей день не памятали про наших братів на Голгофті. Натомість, ми зможемо радіти подвійною радістю, якщо зробимо її теж чимнебудь нашим братам. Радіючи самі, втрімо насамперед сльозу матері-України, ратуючи її діток. Допоможімо нагодувати і одягнути їх, допоможімо захистити їх перед бурями недолі, допоможімо оборонити їх перед простягненими по них кривавими пазурами ворога, ДОПОМОЖІМО! Допоможімо, аби радість наша була правдива, аби нею раділи теж наші брати. Допоможімо братам нашим і цим допоможемо до воскресіння розпятої сьогодні правди. Допоможімо, хай воскресне Бог і хай щезнуть всі вороги Його. Тільки тоді наша радість буде правдива.

В. С.

Христос Воскрес і ми воскреснемо!

Великдень — день перемоги, тріюмфу, слави і радости. Сини і дочки України колись радісно зустрічали цей Великий День. Колись, а нині? Як колись сини Ізраїля сидять сьогодні у радісне торжество українські діти на вавилонських ріках та плачуть гарячими сльозами, згадуючи святий Сіон — Україну. Кривавляться їхні серця і смуток до одчаю давить їхні душі.

Великдень, однак, криє в собі невичерпні джерела, глибокої радості та непереможної сили. Тому він і Великоднем зветься!

Над цим моментом призадумуємося близче, аби наші серця, придавлені важким горем, не заломилися та, перебувши мужньо Голгофту, зазнали щастя Воскресіння

∴

Дві правди лягли в основу Великодніх торжеств і великодної відправи. Перша правда що Христос, Богочоловік і наш Спаситель, **встав з мертвих — воскрес,** а друга правда, що **ми теж воскреснемо.**

Обі ці правди не є овочем довголітніх досвідів людського ума, вони не спираються на хиткім, непевнім грунті міркування людини, хочби і генія, а їх основа твердша ніж гранітна скала, бо авторітет всезнаючого, неомильного Бога, затим мають вони за собою абсолютну певність. —

Обі вони зі собою органічно злучені і їх ніяк від себе не можна віддідити. — Перша з них відноситься до факту, що вже збувся у минувшому, друга відкриває нам те, що колись має з нами статися. —

Христове Воскресіння є печаттю і запорукою вищого месіянського посланництва Ісуса Христа, — наше майбутнє воскресіння є завершенням слави і тріюмфу Богочоловіка, Відкупителя і Спаса світу. —

Органічну одність тих двох фактів, віддалених щоправда від себе довжезним простором часу, підкреслює св. Павло Апостол сміливим твердженням: „Коли нема воскресіння мертвих, то і Христос не воскрес!" А з самого безспірного факту Воскресіння витягає той же А п о с т о л безпосереднє заключення про наше майбутнє воскресіння. (І. Кор. 15.). —

Під впливом Божого світла і ласки Божої при зустрічі з тими двома, Богом загварантованими, правдами родиться у нашому хрещеному серці велике, чудове слово, яким кінчимо символ віри: „Очікую воскресіння мертвих і життя будучого віку". Коротке воно, та повне змісту і сили. — Воно розширяє наш горизонт ген-ген далеко поза межі дочасного і земського. Воно викликує тугу за чудовою, непонятою красою будучого віку, якого Христос Переможець є не тільки організатором і справником, але теж його серцем. —

Те чудове важке слово вливає у наше серце, так спрагнене добра і щастя, дивну непереможну силу, що не дає нам заломитися і податися під тягарем злиднів і терпінь, але крізь всі труднощі і через всі колоди доводить до остаточної перемоги і славних тріюмфів. „Очікую в о с к р е с і н н я мертвих і життя будучого віку" не тільки могутнім акордом кінчає символ віри, але започатковує теж пісню слави і щастя, яким кінця не буде через цілісіньку вічність. —

Конечною передумовою для кожної людини до майбутнього воскресіння з Христом і співучасти у славі і тріюмфах Спасителя є увійти в тісну злуку з Богочоловіком через живу віру і горячу жертвенну любов. —

На один однак момент нам николи не забувати, на котрий сам Господь Ісус звертає нам увагу після свого Воскресіння, а іменно, що Великодні торжества приходять завсіди після Великої Пятниці. Не будь Великої Пятниці з усім її страхіттям, жахливою Голгофтою і темним холодним гробом, не було б ні слави, ні радости Великодня (Лук. 24. 26). — Саме тому, що Христос пережив Велику Пятницю, заяснів Він і блеском Великодня. —

Це є превеликої ваги у нашому житті. До славного нашого воскресіння і до багацтв будучого кращого віку веде дорога через хрест і терпіння Великої Пятниці. — Хочби і як були вимріяні обставини, серед яких прийдеться нам жити і розвивати нашу діяльність, то таки ніколи не ухилимося перед переживаннями нашої власної великої пятниці. На цій землі служба Богові, нашому суверенному Панові, і служба людям Бога ради, вимагає у 60—70% терпіння і жертви, без огляду які ці терпіння: фізичні тільки, чи ще далеко тяжчі моральні терпіння і психічні переживання і страждання, перед якими нам нікуди не втечи. Дорога нашого життя не буде вистелена самими рожами; нераз болюча колючка зранить наше серце там, де ми цього найменше сподівалися. Ідеального стану мимо найкращих наших змагань ніде не заведемо, навіть у нас самих, у нашому нутрі, ні! —

Виконання декальогу, — а це одинока дорога для всіх до країни будучого віку, — вимагає великого засобу духа жертви і посвяти, на що Божий Виховник виразно звертає увагу словами: „Хто хоче за мною йти, хай виречеться себе і візьме свій хрест і йде слідом за мною". (Мар. 8. 24.). Від того ніколи і нікому не дає звільнення. —

(Докінчення на стор. 3-тій).

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDEL 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„НАШ ВЕЛИКДЕНЬ"

Американські українці, що вийшли з Галичини, добре памятають, як то в старім краю питали: А коли то цього року припадає наш Великдень? Таке питання ставить старе покоління кожного року і на американській землі й мабуть ставитиме його, як довго житиме, не зважаючи на різні аргументи, що їх щораз частіше чути, щоб святкувати один — „американський Великдень". Не будемо пророкувати як буде тут з Великоднем у будуччині, але обмежимось до цього, що є нині, а нині ще є „наш Великдень" у повному значенню слова „наш" бодай у більшості американських українців.

Наш Великдень . . .

Скільки величі, сили, радости й надії в цих двох словах, легендами, Зельманами, веснянками й гагілками повитих, хоч Україна від віків у важкій неволі! А нині, чи вона не в огні й крові? Франкові „Панські жарти" здичілого шляхтича над священиком та громадою на Великдень виглядають дійсно на „жарти" в порівнанні з тим, що діється у нинішній Великдень з цілим українським народом на всіх українських землях. Звичайною ідиллею видається нам нині й ця великодна картина з сиротою, що була в уяві Шевченка на вигнанні в Кос-Аралі, коли йому на чужині ввиджувались малі діти в українському селі, як вони на Великдень, на соломі проти сонця грались собі крашанками і стали хвалитись обновами. Бо не таке написали б нині Франко та Шевченко, коли б описували Великдень в Україні. Проте це таки радісне свято!

Наш Великдень . . .

Яка краса, яка поезія у цій нашій Воскресній Утрені; яка радість у серці, як співаєш чудові воскресні пісні! Не відчувати цього, значить не знати, чим є „наш Великдень"; значить, не відчувати у цей великий день духового обєднання з цілим українським народом; значить не розуміти сили цеї вікової традиції, що створила отсе „наше" і наповнила його глибоким і благородним змістом.

Наш Великдень . . .

Зявився він в уяві, несподівано, ще тиждень тому, як американський ветеран жидівського роду говорив по радіо на передодні жидівського свята Пасхи. Змалювавши, як святочно буде застелений у пятницю стіл та вияснивши символіку свята, згадав ще і за ту найменшу дитину жидівсько-американської родини, що по традиції питатиме: Що це за свято? У відповідь на це, казав радіовий промовець, старші відчинять святі книги і прочитають, як визволився жидівський нарід з єгипетської неволі, даючи тим цілому світові приклад, як високо треба шанувати свободу.

В надії, що й в українських американських родинах згадуватимуть цьогорічний „наш Великдень" не забуваючи геройських змагань українського народу до свободи — витаємо і ми всіх українців в Америці й у світі словами: Христос воскрес!

ДУМКИ ПІД ВЕЛИКДЕНЬ

(На громадські теми)

Вже так водиться, що під час свят люди сходяться, бажають собі взаємно всіх благ та, обговоривши одне й друге приватне діло, переходять на громадські теми, аналізують їх, оцінюють і роблять відповідні висновки. Тому не від речі буде заторкнути деякі важливіші з наших громадських справ теж в святочному числі газети. А цих громадських справ у нас сьогодні багато й різноманітні та складні вони, як різноманітне і складне є сьогодні суспільне життя. Проте, всі вони зі собою вяжуться, одна від одної в більшій чи меншій мірі залежить і виконання чи невиконання одної відбивається відповідно теж і на всіх інших.

Поминаючи всі наші, так сказати б, цілком домашні справи, нашої збірної участи в загальному розвитку нашої американської батьківщини, стану і проблем наших організацій і товариств, нашої молоді, наших імпрез іт. д., на чоло усіх цих справ висуваються без сумніву дві найголовніші: 1. Оборона і допомога Україні та 2. Рятування українських скитальників.

Розгляньмо ці дві справі в їх найголовніших зарисах.

Допомога і оборона „Старого Краю" були завжди головною ціллю збірного життя і турбот американських українців. Це вже записала історія. Але ця справа ще ніколи не мала такої ваги і таких можливостей, як має сьогодні. Перше випливає з окремо важкого положення України, а друге з окремого становища, що його зайняла Америка в світі. Про положення в Україні тут вже немає потреби окремо говорити; його всі знають і його кожного дня насвітлює краєва і закордонна преса. Стверджуємо тільки, що положення є трагічне і розпачливіше, як було колинебудь досі. Руйнація і втрати у війні, виведення з ладу цілого життя, а при цьому організовані окупантом терор, голод, постійне винищування довели Україну справді над пропасть заглади. Україна бореться, але її боротьба була б безвиглядна, якщоб вона не одержала відповідної допомоги зі зовні. І тут своє слово мусять сказати американські українці, та створена в тій цілі їх репрезентація: Український Конгресовий Комітет.

УКК має за собою вже чималу роботу, а проте, зроблено ще далеко не все. Меморіяли до міжнародніх організацій, інтервенції в нашому уряді, відповідна пропаганда писаним і живим словом, все це має велике значення і цю роботу треба не тільки продовжувати, але й відповідно скріпити і поширити. Перш усього, сьогодні, як Америка зайняла виразне становище у відношенні до комунізму та в прінціпі своєї закордонної політики поставила матеріяльну допомогу тим народам, які борються проти комунізму, обовязком і повинністю УКК є подбати, щоб таку допомогу признано насамперед Україні і він сам теж повинен цю допомогу організувати. Вважаємо, що сьогодні це вже є в межах деяких можливостей і за тими можливостями треба розглянутись.

Справу тим більше наглять грізні вістки про голод в Україні. Недавно була в пресі згадка, що большевики свідомо не звертаються за допомогою для України зза кордону. Це ж ясне, бо не на те вони голод організують, щоб опісля допускати допомогу зза кордону. З вини большевицького становища в міжнародніх справах теж УНРРА перестала передчасно давати Україні допомогу. Тому УКК повинен поставити своїм першим і найбільш пекучим завданням виєднати від нашого уряду харчову допомогу голодуючому населенню України та щоб представники нащого уряду доглянули, щоб та допомога пішла справді для населення, а не на большевицьку підготовку до війни проти Америки. Народ в Україні гине з голоду, справа наглить і тому заходи про допомогу, получені з протестами проти чергового організованого виголоджування населення України червоною Москвою, треба робити вже. УКК повинен перебрати в цій акції ініціятиву і провід та заставити до неї ввесь американсько-український загал.

Другою справою з тої самої ділянки є потреба скріплення відповідної акції на міжнародньому терені за посередництвом нашого уряду. На жодній міжнародній конференції, при жодній нагоді, де обговорюється міжнародні проблеми не може бракувати пригадки про положення та змагання України. Народ в Україні сам не може того сказати і тому це мусять зробити ті, що не мають приложеної до грудей большевицької пістолі, ані рота, затканого брутальним большевицьким пястуком.

Не менш пекучою справою є рятування українських скитальників. Теж положення скитальників американським українцям загально відоме. Воно увійде в свою ще більш критичну стадію після розвязання УНРРА з кінцем червня. Нова Міжнародня Організація для Скитальників (IPO) ще тільки клеїться, ще не має жодних фондів і так, як за терпіння та загибель наших братів в Україні поносять вину большевики, то кожна втрата та загибель нової української еміграції в Европі впала б прокляттям вже і на нас, американських українців. До справ допомоги та рятування українських скитальників ми маємо другий центральний, ЗУАДопомоговий Комітет та інші подібні організації. В акції рятування українських скитальників бере відповідну участь теж УКК, головно як іде про їх оборону в нашому уряді та на міжнародньому терені. Теж і під цим оглядом ще не все зроблено. Проте, тут вже діло не так в ініціятиві і справності, як насамперед — подібно, як і в акції Конгресового Комітету — в недостачі відповідних фондів. Досі загальна сума висланої ЗУАДК допомоги в харчах на індівідуальні адреси скитальників (КАРЕ) і окремі пакунки з поживою) виносить 29,029.59 долярів, а допомога вислана через Комітети в Европі виносить 153,395.43 долярів. Ці допомоги в майбутньому мусять бути збільшені щонайменше вдвоє, бо й положення скитальників з кожним днем погіршується. Крім цего, виринає цілий ряд інших потреб, головно допомога в переселюванні до заморських країн. Загальні Збори ЗУАДКомітету не виявили надто великого довіря в жертвенність американських українців і ухвалили повести кампанію за збіркою бодай 200,000 долярів, хоча потрібно мільйонів. І тут американські українці мусять сказати своє слово.

Це наші найголовніші турботи і потреби на найблищий час і вони повинні стати головним предметом наших міркувань при святочному столі. А з цих міркувань повинна вийти одна тверда і рішуча постанова: докласти усіх зусиль, збільшити вдесятеро нашу дотеперішню жертвенність і рятувати від загибелі Україну, рятувати скитальників. Цим ми здійснимо частину тої благородної місії, яку сама доля призначила сьогодні в світі нашій новій батьківщині Америці, цим ми сплатимо наш довг країні і народові з яких походимо, виправдаємо надії наших знедолених братів і запишемо нову славну сторінку в історії американських українців.

Микола Чубатий.

Наслідки московської окупації для української культури

У висліді другої світової війни всі українські землі найшлися під владою Москви. Рівночасно перший раз в історії українського народу більшість його вчених найшлася поза межами рідного краю на еміграції. Ці два факти мають рішальне значення для цілої української науки та для майбутности української культури взагалі.

Окупація всіх українських земель червоною Москвою потягнула за собою цей наслідок, що відтепер з чужих одинока московська влада зможе впливати на розвиток української науки в бажаному для себе напрямі та надавати українській культурі бажаний вигляд. До війни кожний з окупантів старався на окупованій ним території вести культурні експерименти по своїм плянам та відповідно до своїх цілей. Це останнє було менше небезпечне для української культури.

Москва, по хвилевій полекші в часі війни, повела супроти української науки та української культури, знову політику екстермінації українського національного духа. Постійна чистка в Україні серед письменників, журналістів, партійного та адміністраційного апарату зводилася до одного, що серед інтелектуалів України знов поширився такий „злочин" як ідеалізування минулого України, поширювання наукових поглядів найбільшого історика України Михайла Грушевського та стверджування того правдивого факту, що український нарід своїм характером, своїм минулим та цілою ментальністю це окрема нація, культурно звязана зі західною Европою.

На місце того українського культурного „кредо" Москва старається поширювати такі „наукові погляди" як про повну „спорідненість" між українцями та росіянами під кожним оглядом. Оце погляди бажані для Москви. Їх пропагувано в Україні під фальшивим кличем культури „соціялістичної змістом та національної формою", що на звичайній мові означає московську культуру передавану евентуально подібними до російських українськими словами. Ціль того російського культурного наступу на Україну та сама, що була й за царів: довести, щоби не було окремого українського народу, хоч лишиться назва Україна на означення південної провінції Советської Росії.

Завдання української науки на еміграції.

Коли обставини для розвитку української національної науки та української культури на рідних землях такі невідрадні, то річ природна, що під цим оглядом величезна роля спадає на еміграцію: зберегти поза обсягом впливу Советів здорову, правдиво національну українську науку та культуру взагалі. Безперечно, що еміграційні обставини не найкраще надаються для розвитку української культури. Проте, під час національного лихоліття, аж доки не зміниться політичне положення на рідних землях, українська наука на еміграції мусить репрезентувати українську національну науку взагалі, а культурні установи українську національну культуру взагалі.

Українська наука може виконати це завдання тим більше, що на еміграції опинилася більша частина українських вчених так зі Східної як і Західної України. Дальше на захід, поза сферу советських впливів, мусіли також перенестися представники української науки, що до війни жили на еміграції в державах середущої Европи. Небезпека большевизації навіть західної Европи робить побут українських вчених та культурних діячів й там непевним та загрозливим. Тому й серед старої довоєнної еміграції й серед нових скитальців-культурників проявляється тенденція покинути Европу та шукати можливостей своєї наукової чи взагалі культурної праці за океаном.

В той спосіб через большевицьку окупацію всіх земель України, українська наука приневолена працювати серед двох зовсім відмінних середовищ. Одна частина українських науковців, ця на рідних землях, мусить жити серед найстрашніших моральних тортур, кривити душею та як піоніри українського національного життя зберігати на рідній землі позиції під постійним наступом червоного московського ворога. Друга частина мусить коротати своє життя на чужині, серед туги за рідною землею, користаючи одначе з волі західного світа демократії.

Перші з конечности мусять здавати повільно українські національні позиції, не тільки, щоб рятувати своє життя, але насамперд, щоб процес обмосковлювання української культури могли й дальше відповідно зупиняти. Серед наших людей поза рідними землями є часто склонність з легким серцем осуджувати тих піонірів українського духа, за один чи другий ухил від національної лінії. Одначе треба прочитати тільки одно два числа радянської преси, а це допоможе пізнати якими діявольськими методами атакують їх аґенти НКВД порозміщувані окупаційною владою в інституціях наукових, літературних та подібних. Тоді напевно набере більшої вирозумілости для теперішної праці українських науковців на рідних землях.

Людина з характером не видержить довго на цій висуненій позиції героя української культури серед її пониживання та деправдування. Такий впаде жертвою лихоліття як впав Микола Хвильовий, Єфремов та десятки других. Дехто своєю зручністю відхилить від себе неодну напасть, всеж одно це життя особистого мученика та мученика української культури.

Науковці та культурні діячі на еміграції, як вкінці осядуть на твердім грунті, не все могтимуть працювати для рідної культури в журбі за хліб насущний. Їх наукові, письменницькі чи мистецькі твори спочатку будуть віддавати свіжо українського національного духа, але з часом вони зовсім природним шляхом стануть відчужуватися та тратити безпосередний звязок з рідною землею. Це одна із трагедій еміграційної культури на довший час.

Всеж таки, свобода в науковій, письменницькій чи мистецькій творчости ставала вже нераз в історії еміграції новочасних народів благодатною обставиною для розвою цілої національної культури. Не має сумніву, що цю свободу творчости українські культурні діячі та науковці на еміграції, використають повністю на благо свого народу. Важливе створити їм передумови цеї свобідної культурної творчости.

Ольга Г.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Невелике місто на Поділлі, цвинтар на краю міста і невеличка церковка при нім. Тепла весняна ніч, солові в кущах, на могилках свічки в кольорових ліхтариках і обхід з плащеницею довкола всього цвинтаря... Старенький о. Іван у сяєві своєї молочно-білої сивини, радісний і урочистий, ніби помолоділий і зміцнілий, вітає мирян дивно сильним для його літ голосом: „Радуйтеся, діти мої — Христос Воскрес!"

І незмінно за кожним „Воістину Воскрес" чую, як холодок сиплеться мені під шкіру, а рука моя нервово стискає руку моєї постійної провідниці на богослужбах — моєї любої бабуні. Бабуня!... Це — невідємна безсмертна частина моїх найліпших спогадів з дитинства. Це вона, моя лагідна, моя щира, неграмотна бабуня своєю немудрою рукою закинула в мою душу ті зерна віри і добра, яких не здолала потім вирвати ані атеїстична муштра під командою політичних опікунів юнацтва, ні бизбожницька наука у мудрагелів - професорів високих шкіл. Милі, ясні спогади, перші а чи не останні в житті.

На зміну їм приходять інші...

Упокоїлася бабуня, помер о. Іван голодною смертю. Церковцю знесено. На недавніх могилах муштруються військові коні*), мармурові плити оздоблюють в чужій столиці чужу гробницю. З року в рік ріднуть лави духовенства, замикаються, а то й руйнуються церкви. Люди не сміють ходити до церкви, хрестити дітей, відзначати дні будь-яких свят. Лишень старі, селянство чи дрібні ремісники, одне слово ті, хто може захистатися епітетом — темний, непросвітний, дозволяють собі дотримування давніх переконань. І я кілька років, відзначаючи більші свята, ховалася за спину своєї старої служниці Ірини. Моя Ірина пекла „для себе" паски, красила яйця, ходила святити, поки ще було куди, а на Різдво варила кутю, а ми тоді з цілою родиною збиралися в кухні за трапезою і у випадку несподіваної візити кпили: „Бачите, ми сьогодні в Ірини в гостях. А знаєте, що та булка, хоч і великодна, але цілком їстивна"... Бо, хоч конституція голосить свободу релігії, але на сторожі все стоїть „громадська думка" добровільної жандармерії. І в Великодну Ніч, коли все ж численні миряни заповнюють темні закутки храмів, на папертах в сороміцьких одягах при вогнях смолоскипів під дику музику відбуваються огидні оргії антирелігійних карнавалів, на яких в обовязковому порядку мусять бути присутні працівники всіх установ і організацій.

*) Не видумка авторки, але факт. В моєму рідному місті православний і римо-католицький цвинтар були перетворені в 1932-33 р. на гіподром.

О, Христе! Чи в ті дні треба було радуватись дневі Твого Воскресення, чи ридати над намаганням нового поганьблення Твоєї святої науки?!...

Виринає в памяти 1932 рік...

Урядове свято 1-го Травня співпало з Великоднем. Скрізь відчувається нарешті справжнє свято. На вулицях повно народу. Повиповзали, мов комашки на сонце, навіть якісь такі бабусі й дідусі, яких в звичайні дні ніколи не побачиш.

Радувались жінки, що можуть зїсти Великодневий шматок з цілою родиною при відкритих дверях і не наказувати дітям: „Нікому не кажи, що мама щось пекла". „Не винесіть, глядіть, фарбованої шкаралупи з яйця, бо прийде міліціонер і забере маму". Спокійні були і мужі, що не повинні були остерігати: „Ти, жінко, зі своїми пасками таки втягнеш мене в біду". Одним словом, то були справді радісні святочні дні.

Ми повернулися з обовязкової втомлюючої і нудної першотравневої паради і відпочивали у моєї доброї знайомої. Вона була старша на багато за мене і, як я підозрівала, віруюча, але, як жінка відповідального політичного працівника, не могла в цьому признатися.

У відкриті вікна шугає весняний вітер і доносить святочний гомін вулиці. Недалеко в парку грає музика. Моя знайома ловить різні радісні радієві стації. Будапешт, Букарешт, Париж... Нарешті — грім з ясного неба! — потужне і величаве... „Смертю смерть поправ" — концерт хору православної церкви з Варшави. Одну секунду вона нерішучо дивиться на мене, а я почуваю, що маю благальний погляд, і це вирішує справу. Стишуємо

(Докінчення на стор. 4-тій).

В. Левинський.

Історія України

В ПОЛІТИЧНИХ ПІСНЯХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

1.)

Стало соціологічним фактом, що панівний нарід, в інтересах свого панування над поневоленим народом, все силкувався і все силкується історію останнього не тільки викривлювати, але й просто фальшувати. Робить це як уряд панівного народу так і його історики та публіцисти. Вони звичайно затушовують увесь змисл історії поневоленого народу, себто його боротьбу за політичну волю й незалежність, змальовують її у негативному світлі, а самих борців цього народу виставляють як національних злочинців і зрадників. Таку ідеологію силкуються вони впоїти особливо в несвідомі маси поневоленого народу з одного бку, а з другого позискувати для неї карієровичів і продажні елементи з посеред нього.

Цей соціологічний факт дасться обсервувати серед майже кожної панівної нації у відносинах її до поневоленого нею народу, але особливо релефно у відносинах панівної Московщини (російської імперії) до поневоленої нею України.

Проте, маючи на увазі вище згаданий соціологічний факт, годиться нам вказати на одно джерело історії України, яке понад усякий сумнів і найпевніше передає нам справжній і несфальшований змисл її історії. Це українська народня словесність, а зокрема політичні пісні українського народу, якої багацтво просто виняткове і яка тим більше замітна, що вона записана тільки в XIX. ст. і зберіглась у памяти насамперед сільського українського народу.

Спробу систематичного, повного та критичного видання політичних пісень українського народу взяли на себе покійні наші великі вчені й патріоти Володимир Антонович і Михайло Драгоманів, які в 1874 р. випустили в світ у Києві зі своїми поясненнями початок цього видання п. з. „Историческія пѣсни малорусскаго народа. Томъ первый", а в 1875 р. його другого тому випуск перший. Назва не зовсім відповідна, бо в збірник мали увійти всі пісні, в яких відбились зміни громадського життя українського народу, починаючи з IX. ст. аж до 1848 р., себто до знесення панщини в Австрії і до 1861 р., себто до знесення кріпацтва в Росії.

Видавці поділили збірник на пять частин, відповідно до змін громадського життя українського народу та участи його в боротьбі за долю своєї батьківщини. За вихідний пункт політичної історії українського народу вибрали вони появу вояцьких дружин, які, маючи відтак на чолі своїх князів з роду Руриковичів, завідували долею України (Старої Руси) до татарської навали і, після зміни пануючої династії на Ґедиміновичів, до половини XVI. ст., до Люблинської Унії Литовської Руси з Польщею. Хоча під більш або менш аристократичною дружиною на Руси користувались сильнішим або слабшим впливом і народні громади (общини), — все ж таки дружина, з якої виділились згодом бояри, брала головну участь у творчости пісень політичного характеру й тому видавці дали першій частині збірника пісень заголовок: **„Пісні дружинної і княжої доби".**[1])

Починаючи з XVI. ст., серед українського народу, що попав під Литовсько-Польську державу, починає сильно проявлятись процес відділення вищих правлячих слоїв від мас народу, при чому ці вищі слої приймають чужу, польську, народність. В той самий час, наслідком появи турків, головно на берегах Чорного моря з 1475 р. знову підіймається сила татар, що їх, заходами литовсько-руських князів з XIV. ст. і руської (української) колонізації, викинено в Крим і аж до устя Дунаю. З народу починає виділятися другий вояцький елемент, козацтво, який бере на себе ініціятиву оборони батьківщини, праці й цивілізації її від татар, — а відтак взяв на себе оборону її від польських панів і їх уряду. Ця оборона скінчилась нещасливо, бо підчиненням України за Богдана Хмельницького в 1654 р. (Переяславська умова) Московщині. Багатій політичній поезії з з XVI. ст. до половини XVII. ст., що мала ввійти в другу частину збірника дали видавці заголовок: **„Пісні доби козацької".**[2]).

З цеї частини зібрника успіли видати впорядчики тільки перший випуск (1875), в передмові до якого вони пишуть:

„Цікаво, що кращі зразки цих пісень відносяться до боротьби (України) за два інтереси українського народу: 1. оборони себе і своєї землі від грубої форми експлуатації їх чужими; 2) оборони себе від складніщої експлуатації на своїй землі — чужими, що засіли на цій землі, і своїми, або внутрішної експлуатації, національно - станової".[4])

Пісні доби козацької поділили видавці на такі відділи:

1. Пісні про війну з татарами й турками (до половини XVI. ст.),

2. Пісні про боротьбу з поляками (до половини XVII. ст., або до смерти Богдана Хмельницького в 1657 р.),

3. Пісні про Гетьманщину до 1709 р. (до поразки гетьмана Мазепи й руїни Старої Січі),

4. Пісні про кінець козацтва — в Гетьманщині до 1764 р., в Слобідчині до 1765 р., на Запорожжі до 1775 р. Як додаток належать сюди ще пісні про Запорожців у Туреччині з 1775 р. до 1828 р., та про Чорноморців на Дніпрі й на Кубані, і

5. Пісні козацькі без ясного показу, коли вони склались.[3])

В трету частину збірника мали увійти **„Пісні доби гайдамацької,** (XVIII. ст., а надто 1768 р. в четверту, **„Пісні доби рекрутської й кріпацької,** що наступила тоді, як скасовані були козацькі порядки на Україні і як вона підпала просто під держави Російську й Австрійську: в Наддніпрянських землях в 1764-1775, в Галичині з 1773 р. і на Буковині. Нарешті в пяту частину мали ввійти **„Пісні про волю"** — в Австро-Угорщині з 1848-1849 р. а в Росії з 1861-1863 р.

В 1876 р. довелося Драгоманову виїхати з Росії й поділити з Антоновичем зведені до купи ними спільною працею списки пісень так, що Антоновичеві зостались пісні про Гетьманщину з 1776 до 1709 р. та пісні доби гайдамацької. Решта дісталась Драгоманову. На жаль, Антонович не виконав обовязків, узятих на себе.

У видання „Політичні пісні Українського народу" XVIII.-XIX. ст. з увагами Драгоманова, мали ввійти дві частини, на які він поділив ввесь матеріял, що йому залишився до опублікування. Із задуманого видання успів він видати тільки перший і другий розділ частини першої (Женева, 1883-1885).

Вага видання Драгоманова не тільки в опублікованих політичних ним піснях, але ще більша в просторих передмовах до цих випусків та увагах його до пісень. Ми широко користуватисямемо ними.

Оглядаючи ті пісні, що зостались нам до опублікування, каже Драгоманів, ми бачимо, що вони показують майже повну картину громадського життя українського народу в XVIII. і XIX ст., з того часу, як після руїни Старої Січі й поразки Мазепи та запорожців під Полтавою в 1709 р., та воля, яка ще зосталась для українців на землях під козацьким урядом, видимо стала конати під обухом Москви.

(Дальше буде).

1) „Историческія пѣсни малорусскаго народа съ объясненіями Вл. Антоновича и М. Драгоманова". Томъ первый. Кіевъ, 1874. Ст. V.

2) Там же, ст. V-VII.

3) Дивись передмову М. Драгоманова до виданого ним збірника „Політичні пісні українського народу XVII—XIX ст.". Частина І. Розділ перший. Женева, 1883.

4) „Историческія Пѣсни Малорусскаго Народа съ объясненіями Вл. Антоновича и М. Драгоманова". Томъ второй. Выпускъ І. Кіевъ 1875. Ст. IX—X.

Courtesy of the Metropolitan Museum of Art

ХРИСТОС І ПОДОРОЖНІ В ЕМАУС

Цей образ намалював **Дієґо Веляскес** (1599—1660), славний еспанський маляр, один з найбільших портреститів світу, майстер у відтворюванні тіла й матеріялу, передвістник імпресіонізму. Картина ця відноситься до Христа і подорожних, що вертали з Єрусалиму до села Емаус. Ісус до них по дорозі прилучився, але вони Його не пізнали і розповідали Йому, що це сталося в Єрусалимі з Ісусом Назарянином. Сама картина представляє Ісуса з подорожними в самому Емаусі, про що читаємо в **Евангелію св. Луки** таке:

„І сталося, як сидів Він за столом з ними, взявши хліб, благословив, і переломивши, подав їм. Їм же відкрились очі, й пізнали вони Його; й став ся Він невидимий їм. І казали вони один до одного: Хіба ж серце наше не горіло в нас, як промовляв до нас у дорозі, і як розкривав нам писання?".

ПОВІДОМЛЕННЯ

ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ.

Ч. 1. (Квітень, 1947).

1) Висилка харчів, одягів та вітамін.

З доручення Екзекутивного Комітету ЗУАДК, п-ні О. Лотоцька, Іванна Бенцаль та д-р В. Ґалан переглянули дня 7. квітня ц. р. прохання про допомогу, котрі вплинули до канцелярії ЗУАДК, Жіночої Секції ЗУАДК та Союзу Українок Америки протягом послідного місяця.

Переглянено 127 прохань та одобрено 120 посилок КАРЕ, 8 одягових пакунків і рішено закупити для Санітарно-Харитативної Служби в Німеччині вітамінових засобів на суму 500 долярів.

Пакунки призначені для скитальників в Німеччині, Австрії та Франції, а одяг теж до других країн.

Загальна сума висланої поживи (КАРЕ і окремі пакунки) з рамени Злученого ЗУАДКомітету виносить по день 7-го квітня $29,029.59, а загальна поміч вислана скитальникам через Допомогові Комітети в Европі суму $153,395.43.

2) Загальні правила допомоги.

При нагоді розглянення прохань про допомогу стверджено:

а) Багато прохань від одних і тихже самих осіб приходить до усіх наших організацій в Америці та Канаді:

б) деяким з тих осіб висилають пакунки всі організації і деякі приватні особи, а найбільше потребуючі не одержують нічого.

Щоби в майбутньому унормувати допомогу та висилати її там, де вона найбільше потрібна, згідно з бажанням Екзекутивнгоо Комітету та краєвих наших Комітетів в Европі, рішено:

а) Подати до відома через нашу пресу в Америці, Канаді та Европі, що в майбутньому усі прохання про допомогу мусять бути потвердежні та одобрені Краєвими нашими Допомоговими Комітетами себто:

в Німеччині Українським Допомоговим Комітетом в Авґсбурзі або другою цим Комітетом уповноважненою установою;

в Австрії: Українським Обєднаним Допомоговим Комітетом в Інсбруці;

у Франції: Українською Громадською Опікою в Парижі;

в Бельгії: Українським Допомоговим Комітетом в Брукселі;

в Італії: Українським Допомоговим Комітетом в Римі.

Особистих прохань, без одобрення згаданих краєвих Комітетів, не будеться приймати ні розглядати.

Для повної контролі допомогової акції рішено продовжувати ведення центральної картотеки при Злученім ЗУАДКомітеті у Филаделфії усіх осіб, яким вислано допомогу та просити усі організації які висилають пакунки до Европи подати про це інформації до:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Зо свого боку Злучений У. А. Д. Комітет буде служити інформаціями кожній нашій національній організації в Америці та Канаді, які заінтересовані в допомоговій праці.

3) Загальні потреби.

Поминаючи видатки, звязані з переселенням майже триста тисячної маси наших скитальників, треба прийняти, що між ними неменше як 50,000 дітей у віці від 1—14 років, які вже потребують правильної організованої допомоги.

Ці фонди, які напливають, не вистачають навіть на покриття десятої части всіх потреб.

Тому звертається до громадянства з проханням не забувати в день Воскресення Христового за наших Рідних на скитальщині в Европі, Африці та Індії, а свої жертви прислати негайно до Зл. У. А. Д. Комітету на вгорі подану адресу.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

ХРИСТОС ВОСКРЕС І МИ ВОСКРЕСНЕМО!

(Докінчення зі стор. 1-шої)

Щоби людина могла як слід вивязатися із своїх обовязків у тісному родинному кружку, треба їй здобутися на жертву і посвяту себе.

Ми не сповнимо наших завдань на громадянському полі, — де часто треба буде підпорядкувати загальному добру наше власне „я" і особисте добро чи власну вигоду, — якщо у нас не буде щирої, невдаваної самопосвяти.

Служба великій збірній одиниці — Батьківщині, що є теж частю служби Богові, не тільки при шляхотних змаганнях за здобуття незалежного її існування, але і у мирних нормальних часах, не може і не сміє обійтися без жертв, якими набуваємо право користати зі спільних дібр і вигод, що їх дає добре впорядкована держава.

Неодному з нас прийдеться нераз тут на землі серед великодних воскресних пісень переживати у серці велику пятницю. І хоч на нашому лиці здається спічне усмішка, то серце кривавиться та й нізвідки не приходить нам співчуття і розрада. —

Ніколи, однак, не лишаймося на самій нашій Голгофті і не заломлюймося під тягарем хреста, який би він і не був! Ми не самі, а Христос з нами! Ніколи ми не є так близькі Спасителеві, як на Голгофті! Ніщо так не сталить нашого характеру, як молот терпіння і злиднів, коли під ними не подаємося! —

Велика Пятниця і Голгофта позірно скінчилися для нашого Господа Ісуса повною невдачею і катастрофою. Осудили його всі трибунали. Його честь змішано з болотом. Науку Його висміяно. Навіть імя Його мало бути стерте з лиця землі. — А вороги Христові ликували. Їхня перемога здавалось була повна. Раз на все розправилися з Ісусом з Назарету, що зганяв сон з їхніх очей, і то як легонько розправились. Мабуть ще ніколи не святкували такої радісної паски, як саме того року. —

Та над Христом Спасителем ніхто довго і стало тріюмфувати не буде! Його діло вічне! Небо і земля проминуться, а слово Його не проминеться. Не минуло і три дні, а Він ожив, встав живий з гробу на те, щоби ніколи більше не умирати, а провадити дальше продовж віків благодатне діло спасіння людства.

Христовий Хрест і Голгофта промінюють блеском Воскресіння і славою Вознесіння до напричуд гарних областей будучого віку. І наша гірка Голгофта і болючий хрест носять завжди зародок і запоруку нашої перемоги в Христі.

Хайже те чародійне слово: „Очікую воскресіння мертвих і життя будучого віку" глибоко западе у наше віруюче хрещене серце і най бодрить нас по всі дні нашої туземної мандрівки! — **Горі серця!**

Р. Б. 1947.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Бруклин, Н. Й. — До коляди додати: А. Возняковська $1.

НА ПИСАНКУ ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ ВЖЕ ЗЛОЖИЛИ:

„СВОБОДА" зі сто долярових жертв	$5,000.00
Український Вор Реліф, Дітройт, Міш.	3,000.00
Український Народний Союз, Джерзі Сити, Н. Дж	1,000.00
Демократичний Клюб і Злучені Організації, Нюарк	927.00
Парохія, Нантекок і Гановер, Па.	120.00
П-ні Анна Медвідь, Ню Йорк	50.00
Тов. Ольги Басарабової, від. 46 СУА, Филаделфія, Па.	45.00
Валтер Лі Шепард, б. директор УНРРА в Сальцбурґу, Филаделфія, Па.	30.00
П-ні Катерина Воячко, Вотерфорд, Па.	25.00
Д-р Н. Клим, Ст. Луіс, Мо.	25.00
Д. Барабаш, Лос-Анджелес, Каліф.	20.00
Разом	$10,242.00

Дальші жертви просимо присилати негайно до:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

СПОВІДЬ

Сільська дерев'яна церковця тонула ціла в сірім сумерку весняного вечора. Перед головним престолом блимала лямпада, а її мерехітливе світло скакало то тут то там, роз'яснюючи старе золото ікон на іконостасі. Тиша лежала в храмі, тільки десь по темних кутках шелестіли молитви богомільців. Великодня сповідь добігла до кінця, а старенький священик сидів у сповідальниці вже тільки тому, що було сказане: до восьмої.

Але ось почув священик несміливу ходу, виглянув і побачив людину ніби зо свого села, ніби ні, ніби знайому, ніби зовсім незнану. Незнайомець станув перед сповідальницею і нерішуче переступав з ноги на ногу, помняв трохи шапку, кашельнув і почіхався в потилицю.

— Ви може до сповіді — спитав лагідно священик.

— Так... хотів би... Власне... — відповів незнайомець.

— То прошу.

І незнайомець приступив до віконця.

— Коли ти, сину, останній раз сповідався

— В 1920 році.

— Ох, то давно! А коли ж ти роджений?

— Не знаю.

— Не знаєш?! А коли хрещений?

— За Володимира Великого.

— А як тобі на імя?

— Українець.

— Якіж гріхи маєш на совісті?

— Великі, отче духовний. Самі великі. Що перший гріх, то наївність.

— Що? що?

— Наївність. Вірив у все, що хто не наблеяв, а не вірив у факти. На чутках готовий був будувати політичну концепцію і через чутки змінити політичний плян.

— Тяжкий гріх, сину, дуже тяжкий. А коли ти почав так грішити?

— Ох, дуже вже давно.

— А часто?

— Що раз!

— Не добре, брате. Ти не тільки грішник, але ще й грішник-рецидивіст. Не вчить тебе нічого досвід, історія?

— Я назад не оглядаюсь, а історії не студіюю.

— Чому?

— Бо мені здається, що вже все знаю і на всім розуміюся.

— Ах, така енциклопедія на двох ногах. Так, так! Це часто в нас буває. Через те в нас багато люди знають, а дуже мало вміють. І всі всіх хочуть усього вчити... А ще що?

— Не шанував традиції...

— Так, уважав її за непотрібну. Бо не знав її, сину, добре і не цінив її сили. Хапався за нове як за спасення...

— Правда, отче... І вважав, що щойно від мене починається правдива Україна.

— А до того часу — все що було, то ніщо?

— Так є!

— А ще який гріх?

— Був чемний тільки до чужих. Зо своїми зовсім інакше.

— Розумію. Вважав, що своїх можна ображувати. Правда, сину, воно багато безпечніше, але чи почесніше?!

— Був прокуратором нашого життя тоді, як сусіди були адвокатами свого.

— Очевидно! Вишукував кожну плямку, а ясних місць не бачив?

— Уважав, що ясні місця річ зовсім нормальна.

— Ні, сину, нормальні і темні плями, бо люди людьми. Але не треба їх перебільшувати, так як у нас діється. Хоч... не можна їх зовсім закривати так, як це деінде діється... А ще що?

— Був зарозумілий,

— На що?

— На все. На свій розум..

— Знаючи про свої хиби, які ти перед хвилиною тут вичислив?

— На своє значіння. На свою платню, коли мені її підвищили...

— Сину! Значіння, платня? Чи це все таке певне?! Без контракти, чи їх нема? Подумай, навіть перед Святішим Отцем, коли його виберуть, палять мичку прядива і кажуть: „Сік трансіт ґльорія мунді". А щож казати про звичайну людину.

— Вибачте, отче, але я не є така собі звичайна людина. Я маю свої заслуги, я собою щось представляю..

— Представляєш передовсім непоправного грішника. Тепер я тобі розгрішення не дам. Прийдеш на другий рік, але мусиш хоч трохи за той час поправитись.

Від сповідальниці відірвалася сіра постать і поплила в найтемніший куток церкви. За хвилину чути було, як незнайомець щиро гатився в груди: „Бо--же милостив буди мені грішному".

Видно щиро постановляв, але чи твердо дотримає постанови?!

Чи найбільший його гріх, про який забув сказати, про перевагу серця над холодним розумом — дозволить йому на те?

На другий рік побачимо!

Галактіон Чіпка.

АМЕРИКА ПІДДЕРЖИЄ ФРАНЦУЗЬКІ ДОМАГАННЯ ДО САРЩИНИ.

Москва, 10. квітня. — На сьогоднішній сесії Ради міністрів закордонних справ американський секретар стейту ґенерал Маршал піддержував французьке домагання, щоби провінцію Сарщини включити у французьку господарську систему. Маршал, натомість, не погоджується на домагання Совєтського Союзу і Парижа про інтернаціоналізацію Рурщини. При Рурщині він видвигнув теж справу адміністрованого тепер Польщею промислового Горішнього Шлеську, заявляючи, що при вирішуванні долі цих провінцій треба брати до уваги господарсько-промислову структуру та потреби цілої Европи. Маршал щераз підкреслив потребу ревізії польських кордонів на Одрі і Нісі, що віддають Польщі одну пяту частину сільсько - господарських теренів Німеччини, заявляючи, що вдержання того кордону на довшу мету створювало б постійну непевність.

ВИНСТОН ЧОРЧИЛ ПРО ВРЯТУВАННЯ ГРЕЦІЇ ВІД КОМУНІЗМУ.

Ню Йорк, 11. квітня. — Ню Йорк Таймс і журнал „Лайф" надрукували важливі вияснення Винстона Чорчила, британського премієра за час війни, про події в Греції під час визвольної боротьби, про участь британських військ в поборюванні комунізму, про жахливі злочини комуністичних банд та про врятування цеї країни від большевицького заливу. Стаття В. Чорчила застережена всіми можливими правами і її цілий, або частинний передрук на будьякій мові заборонений.

СТАСЕН ПОЇХАВ В УКРАЇНУ.

Москва, 10. квітня. — В закордонних дипломатичних колах у Москві широко коментується зустріч Геролда Стасена зі Сталіном, видвигаючи знова всілякі здогади, чому секретар стейту ген. Маршал досі не відвідав Сталіна в Кремлі. Стасен мав зажадати офіціяльного переписання своєї розмови зі Сталіном, хоча цього не можна ствердити, бо Стасен тимчасом виїхав в Україну.

СТЕЙТОВА ВЛАДА АРЕШТУЄ ЮНІЙНИХ УРЯДНИКІВ ЗА СТРАЙК.

На підставі поспішно ухваленого закону в стейті Ню Джерзі, що заборонює великі страйки, стейтова влада видала наказ арештувати урядників юнії телефонних робітників у Ньюарку у четвер 10. квітня. Арешт викликав тим більше здивування, що урядники юнії дораджували членам юнії вернутися до праці і ждати рішення мирового суду, як це передбачує новий закон. Проти такого становища стейтової юнії виступила Краєва Федерація Юнійних Робітників, яка рішила, що буде поборювати новий закон стейту Ню Джерзі і перевела резолюцію, щоб юнія з Ню Джерзі відмовила послуху стейтовій владі.

ТОРНАДО В ТЕКСАСІ Й ОКЛАГОМІ.

Один з найстрашніших буревіїв в історії Америки перейшов понад пограничну смугу стейтів Тексасу й Оклагоми в четвер, серед якого згинуло 132 людей. Два міста: Гигінс, Текс., і Вудвард, Окла., збурені цілком.

НОВА КАТАСТРОФА В ВУГІЛЬНІЙ ШАХТІ.

У вугільній шахті в Екзетер, коло Вилксбері, у стейті Пенсилвенія, в однім закамарку вибух газ, внаслідок чого згинуло 9 шахтярів у четвер 10. квітня. Шахту признали інспектори за безпечну для праці ще перед днем 1. квітня.

ПОШУКУЮТЬ

Пошукую
МИХАЙЛА ГУСЯК І АННИ ВЕНЬҐЕР
з роду Гусяк, з села Мавнів, повіт Мостиська. Мають перебувати в Ню Йорку. Пошукує Стефан Гусяк. Прошу писати на адресу:
M. LUCZKIW,
P. O. Rochester, Box 15,
Alberta, Canada.

МИХАЙЛО САВРУН пошукує свою сестру АННУ САВРУН, літ понад 50, уроджена в селі Кружикі, повіт Самбір, воєвідство Львівське. Виїхала до Америки перед 1914 роком. В Америці замешкала в стейті Ню Йорку. Хто би про неї знав, або вона сама, хай голоситься на адресу: Michel Sawron, Gosfield, Airfield Camp, Halstead Essex, England, або до Марія Нагірна, 635 — 4 Ave., Jessup, Pa.

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО негайно СТЕНОГРАФІСТКИ та КНИГОВОДА, котрі знають англійську та українську мову. Голоситись до: 85,7
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.,
P. O. BOX 1661,
PHILADELPHIA 5, PA.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

(Докінчення зо стор. 2-гої)

і слухаємо аж до закінчення.

— Почекай, — розохотилась моя приятелька, — ось зараз ще щось!

І вона ловить Царгород. Знову великодневий концерт. Забувши вже всяку обережність, слухаємо, аж поки знову грім з ясного неба:

— Ви подуріли?... Подивіться через вікно!...

Нервовим рухом господар переключує радіо на Червону Площу Москви, а ми, злякані, виглянувши через вікно, бачимо, як розповзається в різні сторони чималий гурт, зібраний звуками Великодневих концертів. Чи то була лишень звичайна цікавість, чи голод серцевий по відібраній радості віри?

Далі, роком пізніше в нашій тодішній столиці...

Ніч темна, весняна. На вулицях затих шум, лиш час від часу чути дзвінки останніх трамваїв і захриплі сирени авт. Коли приглянутися в темні закутки, видно на землі чорні купи лахміття, що час до часу ворушаться і разом із запахом брудного тіла видають із себе зітхання, стогони і лайку. Це — бездомні голодуючі. Для них свято буде тоді, коли хоч на хвилю стихне почуття болючого голоду. Це свято наступить не так скоро і наступить лише для тої незначної частини, що лишиться при житті.

Нас невеликий гурток — лишень троє. Але в тих умовинах ми представляємо нечувано велику громаду, яка може говорити те, що думає, не боячись решти. Зовні ми подібні до збиточних школярів, що задумують утяти якусь непохвальну штуку. Адже ми йдемо до церкви! Звичайно, колиб нас хто піймав на гарячому, ми сказали б: — „От, знаєте, з цікавости прийшли, бо ж, прецінь, наші діти вже навіть уявлення не будуть мати про церкву, то хоч ми їм колись розкажемо, як виглядали ті забобони".

Підходимо до церковної загороди української автокефальної церкви, де Службу Божу править сам архієрей. В момент нашого прибуття роздається в урочистій тиші стук церковного хреста у двері і возглас: „Да Воскреснет Бог і разточаться враги Його!".

Знайомий, кілька літ невідчуваний трепет, електричним струмом шарпає мої нерви, і в одній секунді я трачу владу над ними. Навіть не плач, а ридання, потрясаючі, невстримні, відповідають на хорове „Христос Воскрес!", і я в страху думаю над тим, що може в цю хвилю за мною стежать чиїсь знайомі ворожі очі. Але ні! Цілий натовп охоплений тим самим почуттям.

Натовп вливається до церкви, але там зміститися може лиш незначна частина, решта лишається надворі. На збірну тацу падають горою гроші і серед них — грубі кредити, кинені щирою рукою. Архієрей проголошує загальну мовчазну сповідь, і натовп, як один чоловік, падає на коліна, схиляючи низько голови. Які признання, скарги і прохання неслися тоді в небо?!

Молились усі. Молились гаряче і щиро навіть ті, хто на другий день був активним членом „Союзу войовничих безбожників". Той образ натовпу, схиленого в палкій молитві, залишився в моїй памяти на цілих наступних девять років, за які мені не судилося ані разу переступати церковного порогу. То були роки, в котрих дні релігійних свят різнилися від буднів хіба лиш тим, що в свята працювалось подвійно з метою „знищення релігійних забобонів серед широких трудящих мас".

І згодом почало здаватися, що люди нарешті таки скорилися жорстокій і невблаганій силі, і останні прихильники Хреста зрадили Його.

Аж у 1938 р. закинула мене доля в невеличке містечко на Чернигівщині. Не можу досі зрозуміти, яким побитом там аж до того часу збереглася одна чинна церквичка, найменша в цілому місті. Службове відрядження привело мене у Великодневий ранок на залізничний дворець. І картина яку я побачила знову піднесла мою віру в твердість людей і живучість Христової науки. Стація і площа довкола були переповнені народом. Правда, переважно то були селяни, і лиш де-не-де було з одягу пізнати старших міщан та інтелігентів. З кошиками, торбами і клунками, вони зїхалися за кілька десятків кілометрів, щоб посвятити пасочку, яєчко і ще, що Бог дав. Сиділи купками гомоніли і розговорялися.

Увагу мою привернула самотня жінка років 50, що сиділа на підлозі під стіною з розгорнутим клунком свяченого на колінах. Невеличка темна пасочка, окраєць хліба, дві крашанки, маленький кусничок сала, сіль у папірці — от і все свячене. Безтямно дивлячись у простір, вона помалу жувала хліб, а повільні тяжкі сльози одна по одній котилися вниз, зупинялися хвильку на завязаній під бородою хустці і спадали на розвязаний клуночок. І вся постать її, збіджена і пригноблена, була такою красномовною і зрозумілою, що не потребувала жодних пояснень. Самотня! Ніхто не підійшов, не спитав, не потішив. Що було питати? Очевидно одна з буденних історій, а в тій країні кожна людина мала стільки свого горя, що не переймалася чужим.

Знову покотилися дні за днями і роки...

Несподівано в 1941 році довелося мені почути „Христос Воскрес!" в цілком виїмкових умовинах.

Вступаючи на нові терени, німці в перші дні окупації намагалися схилити населення на свою сторону дешевим для себе способом — дозволом на відкриття церков. Поспішно очищалися будівлі храмів, перетворених здебільшого на магазини, малювалися, оздоблювалися, прибираючи свого давдавнього вигляду. В одному з середніх промислових міст священик вирішив з нагоди відкриття церкви відправити Великодневе Богослуження. Цілком не надається описові, що ділялося з народом, коли впало хорове „Христос Воскрес!" Зойки і ридання натовпу заглушили і хор і шум цілого міста, розносячись далеко вулицями. Знайомі й чужі обіймалися, сміялися і плакали навперемінну, безсилі висловити біль і образу за довге пригноблення своїх святих почувань.

Але нова влада принесла свій порядок і свої кайдани. Пограбувавши дощенту підкорені землі, лишивши людям злиденну пайку хліба з нечищеного ячменю та проса, жменьку соли і пшона на місяць, нові „визволителі" арійської породи великодушно дозволили святкувати не лише Великодну Неділю, але й понеділок. Проте окремі села, установи і підприємства в містах були здані на ласку й неласку поодиноких довірених партійної кліки. А ті часто видавали власні закони і встановляли власні порядки.

Відомий, наприклад, такий обурливий факт, коли пяний зондерфірер (офіцер особливих доручень), що прийшов на зміну колишнього голови колгоспу, не визнав православного Великодня. А коли люди, всупереч його розпорядкові зійшлись на Богослуження, він з кількома своїми підручними увірвався до церкви і силоміць стягнув священика сперед вівтаря.

Нарешті вихор подій закинув нас на чужину, де в умовах срташних поневірянь довелося відбути ще один Великдень.

Уявіть собі величезний лягер, заповнений переважно „Ост"-ом — робітниками з Білорусі, Росії та Наддніпрянської України. Війні кінець! Вулицями шпарко женуть англійські танки. Лягрова адміністрація і поліція зникла ще напередодні. Нарешті наступило давно очікуване свято визволення. Але це свято виглядає дико, тому, що прийшло для багатьох запізно. Частина мирних обивателів, передбачуючи події, на всякий випадок винеслася з табору під відкрите небо, але друга частина лишилася. Як зграя диких голодних звірів, що вирвалася з кліток, та маса кинулася перти за все до магазинів, плюндруючи, ламаючи, вбиваючи один одного за шмат чого їстивного, за пляшку напою, за ганчірку одягу. І в день подвійного урочистого свята густо висить над визволеним натовпом посилий писк гармоній, босяцьких пісень і поганої лайки. Картину доповнюють пяні в обідраній одежі з такими ж обідраними скривавленими лицями.

Зазнавши подвійного рабства, що знищило в їхній душі все високе і святе, ці люди, поламані і покалічені психічно, зневірені й озлоблені, є в більшости назавжди страчені для свого народу, або, ще гірше, будуть виснути тягарем над ним і плямувати його.

Тим образом нещасних пяних недавніх рабів закінчується в моїй памяті друга доба лихоліття.

Але навіть той спогад мав свою світлу сторону — надію на майбутнє. Наш чималий гурток „цнотливих дурнів", як нас охрестили за інертність при штурмах таборових магазинів, був також по-своєму пяний і щасливий. Ми були пяні нашими надіями, ми були щасливі нашою вірою в добрий поворот долі.

— На той рік вже будемо христосуватися на своїх землях — так говорили ми і вірили в те, що говорили...

Проте, минає вже третій Великдень, а наші мрії і бажання все знаходяться в ілюзорній області золотої Утопії. Де-далі тратять вони свої яскраві контури, а з ними тратимо і ми свої надії і певність.

Але, щоб не впасти в розпуку, намагаємося втриматися при переконанні, що яка не є велика і темна хмара — вона лиш заступає сонце, але не може знищити його. Хмар є багато, але вони перехідні. Сонце ж — одне, але вічне. В понятті сонця — наш Бог і Батьківщина.

А все ж стрічаємо новий Великдень, як і попередній в злиденних умовах безправних вигнанців, з сльозами в очах, болем в душі і впертою думкою: Чи скінчилися муки Твого постійного розпяття, о Христе!

І як довго чекати ще до того дня, коли, твердо дивлячись в майбутнє, з радістю можна буде сказати:

Христос Воскрес в авреолі радости, любови, добра, правди і справедливости.

Під Великдень 1947 року.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".